

Kerk aan de Linge

Werkgroep duurzaamheid

Duurzaamheid duurzaam verankeren!?

1. Inleiding

Na een aantal positieve ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid binnen de Kerk aan de Linge bleek in september 2013 de tijd rijp om te komen tot het oprichten van een werkgroep duurzaamheid. De groep presenteerde zich aan de gemeente en ging zich naast het uitvoeren van acties op het gebied van duurzaamheid met name richten op fair trade. Ook werd besloten een 0-meting te houden en in te zetten op communicatie en werken aan bewustwording richting de gemeente.

Na de eerste inventarisaties en contacten met andere groepen en commissies binnen de kerk bleek dat er op het gebied van duurzaamheid al voldoende was gebeurd om Kerk aan de Linge te laten aansluiten bij de landelijke Groenekerkenactie. Al in het voorjaar van 2014 kon de groep het bordje "Wij zijn een Groene Kerk" bevestigen aan de gevel van de Bethelkerk. Kerk aan de Linge was de veertigste deelnemer. In oktober 2015 werd vanuit de landelijke fairtrade-organisatie de officiële titel Fairtrade Kerk toegekend. Nadat de groep haar activiteiten niet alleen binnen de kerk maar ook in de Leerdamse samenleving op de kaart had gezet mocht zij in februari 2016 "vanwege deze meest verdienstelijke inzet voor de Millenniumdoelen" de lokale Millenniumprijs ontvangst nemen.

De succesvolle beginperiode werd vooral gekenmerkt door tal van op zichzelf staande acties. Waar dat mogelijk was werden die steeds samen met andere groepen en commissies binnen de kerk voorbereid en uitgevoerd. Van lieverlee bestond er behoefte aan een beleidsmatige en thematische en vooral planmatige manier van werken. In oktober 2016 werd daarom het beleidsplan 2016-2020 vastgesteld, getiteld "Liefde voor de aarde". Het plan sluit aan bij de thema's van de Groenekerkenactie.

Hierna organiseren wij van jaar tot jaar onze activiteiten rond het voor dat jaar vastgelegde thema. De looptijd van het beleidsplan eindigt dit jaar. Tijd dus voor een bezinning over hoe nu verder. In deze notitie zullen wij dat aangeven. Het stuk is in eerste instantie bestemd voor de wijkraad van diakenen. Bij het vaststellen van het beleidsplan is onze groep organisatorisch gezien onder het aandachtsgebied van deze wijkraad gebracht.

In dit stuk gaat het om met name om de vraag in hoeverre er voldoende perspectief is ontstaan voor het verankeren van duurzaamheid in het geheel van het kerkenwerk. Dat was het toekomstbeeld dat ons voor ogen stond. Met andere woorden: is de noodzaak van een aparte werkgroep duurzaamheid, ooit spontaan ontstaan en als voortrekker bedoeld, ook nu nog aanwezig?

De rode draad bij alles wat wij ondernamen is steeds geweest hetgeen wij in het beleidsplan vastlegden over onze missie en visie. Daarom beginnen wij in de volgende paragraaf met het opnieuw opschrijven van deze uitgangspunten. In paragraaf 3 geven wij aan wat er op het gebied van duurzaamheid is gedaan in de beheersfeer in en aan het gebouw van de Bethelkerk. Paragraaf 4 beschrijft wat er is ondernomen om duurzaamheid te integreren in de andere onderdelen van het kerkenwerk.

De laatste vier paragrafen gaan achtereenvolgens over “kerkelijke ontwikkelingen”, ‘onze conclusies’, ‘onze aanbevelingen voor de toekomst’ en ‘de verdere procedure”.

2. Missie en Visie

Missie

Wij zien het als onze roeping om op basis van het startpakket van de Groenekerkenactie binnen Kerk aan de Linge voortrekker te zijn om als plaatselijke geloofsgemeenschap de belofte waar te maken als deelnemer aan de “beweging van geloofsgemeenschappen, die een andere weg inslaan en samen vormgeven aan een duurzaam, eerlijk en rechtvaardig gemeente-zijn”.

Visie

Aan onze missie geven wij vorm door het thema duurzaamheid op een aansprekende manier te verbinden met het werk van bestaande kerkelijke commissies en groepen en met het leven van de leden van de gemeente. Wij willen daarbij niet belerend zijn, maar een inspirerende, aanmoedigende, en faciliterende rol vervullen. Onze acties zullen worden gekenmerkt door laagdrempeligheid, werkbaarheid en herkenbaarheid. Het thema duurzaamheid wordt in de acties op een zichtbare manier tot uitdrukking gebracht.

Waar mogelijk leggen wij verbindingen met (initiatieven van) andere Leerdamse kerken en met groepen of organisaties buiten de kerk, die samen met ons willen werken aan duurzaamheid. Ons toekomstbeeld is dat het thema duurzaamheid in de volle breedte van het leven en werk van Kerk aan de Linge wordt verankerd.

3. Duurzaamheid bij het beheer van het kerkgebouw van de Bethelkerk

Al voordat onze werkgroep was gevormd had het college van kerkrentmeesters aan en in het kerkgebouw al belangrijke maatregelen doorgevoerd op het gebied van duurzaam kerkbeheer.

In de zomer van 2013 wordt de noodzakelijke vervanging en isolatie van het dak van de kerk gecombineerd met het aanbrengen van 39 zonnepanelen. De doelstelling is om in het gebouw op jaarbasis ongeveer evenveel elektriciteit op te wekken als zal worden verbruikt. Om die reden zijn er warmtepompunits aangeschaft om het gasverbruik te verminderen in het kader van de transitie. Veel andere duurzaamheidsmaatregelen volgen, zoals het isoleren van het dak boven de vergaderzalen, het aanbrengen van bewegingsmelders bij de toiletten en dubbelglas, het vervangen van noodverlichting door ledverlichting, het vervangen van de traditionele lampen in de hal en verschillende zalen door ledlampen. Bij de vernieuwing van de interieur van de kerkzaal eind 2018 worden de bestaande banken hergebruikt. Tegelijk met dit project worden de minder zuinige lampen ook in deze zaal vervangen door ledlampen. Onlangs heeft het college van kerkrentmeesters berekend dat de doelstelling ruimschoots is bereikt. In het kerkgebouw wordt nu meer elektriciteit opgewekt dan verbruikt.

Ook op andere beheervlakken is het college actief. Bij vergaderingen en bijeenkomsten wordt fair trade koffie en thee gebruikt. Tijdens de erediensten, waarin het Avondmaal wordt gevierd, is de wijn afkomstig uit het fairtrade assortiment. Bij het schoonmaken gebruikt men microvezeldoekjes en milieuvriendelijk azijn. Op het jaarlijkse collecterooster staat een speciale collecte voor de extra kosten voor duurzaamheidsmaatregelen.

De kerkbeheerders van de Bethelkerk hebben laten zien dat Kerk aan de Linge bij het beheren van haar gebouw een wezenlijke bijdrage levert aan de missie van onze werkgroep. Het onderwerp duurzaamheid is dan ook stevig verankerd in dit onderdeel van het kerkenwerk.

4. Duurzaamheid bij de uitvoering van het kerkenwerk

Wij stimuleerden niet alleen duurzaam kerkbeheer. Onze visie geeft aan dat wij ons vooral wilden verbinden met het werk van de kerkelijke groepen en commissies en ook met het leven van de gemeenteleden. Wij hebben in kaart gebracht welke contacten en acties er op dat gebied zijn geweest. Samenwerking, ondersteuning, medewerking gingen daarbij vaak hand in hand. Wij verwijzen hiervoor naar de bijlage. Vijf groepen springen bij het doorlezen van het overzicht in het oog. Dat zijn de ZWO-commissie, de diaconie, de jongeren van Rock Solid en Solid Friends en de kindernevendienst. Het verdient veel waardering dat de ZWO-commissie in de achterliggende jaren steeds projecten koos waarbij het onderwerp duurzaamheid verbondenheid liet zien met gerechtigheid. Waardering past ook voor de inzet van de jeugd en de diaconie bij de verschillende acties in de 40dagentijd in 2013, 2016 en 2019 ten bate van de Voedselbank. Ook de immer actieve kindernevendienst was bij deze acties betrokken. Meer dan eens leverden de kinderen hun creatieve inbreng bij de vieringen op de Micha-zondagen. Vermeldenswaardig is ook dat een paar jaar geleden de (bescheiden) belegging bij het beleggingsfonds van Oikocredit is verdubbeld. De beleggingsrekening van de wijkraad van diakenen vertegenwoordigt inmiddels een waarde van ruim € 7.000,--.

Incidenteel leverden ook andere groepen hun bijdrage aan onze acties. In dit verband noemen wij het pastorale team, de gemeentegroei groepen en de bloemencommissie. De inbedding van het thema duurzaamheid in verschillende taak- en werkgebieden van Kerk aan de Linge is naar ons oordeel de afgelopen periode behoorlijk van de grond is gekomen. Uit een oogpunt van bewustwording vonden wij het belangrijk om ook om de leden van de gemeente bij ons werk te betrekken. Wij hebben actief en intensief gecommuniceerd richting de gemeente. Onze vaste rubriek in het kerkblad Kerk aan de Linge bracht vrijwel iedere maand nieuws. Regelmatig publiceerden wij op de website en brachten wij met hulp van een creatief gemeentelid folders en flyers uit over op handen zijnde activiteiten. Op verschillende manieren presenteerden wij ons op de jaarlijkse start- en huiskamerdagen aan de gemeente. Na de 0-meting in 2013 hielden wij in 2018 een 2e meting over de onderwerpen consumeren, energieverbruik en hergebruik. We zagen vooruitgang. In 2015 introduceerden we de bijzondere viering op de landelijke Michazondag in de maand oktober. Samen met andere groepen waren wij actief bij de voorbereiding en uitvoering van deze diensten betrokken. Op deze speciale zondag werd de gemeente steeds uitgenodigd de auto thuis te laten.

Wie bij groepen en gemeenteleden het oor te luister legt in de wandelgangen en op andere momenten merkt dat de aandacht voor duurzaamheid in toenemende mate een rol speelt in het leven en werk van de gemeente en het individuele gemeentelid. Dat neemt niet weg dat er nog wel wat stappen gezet kunnen worden. Wil de kerk de titel Groene Kerk blijven warmaken dan kan stilstand geen optie zijn.

5. Kerkelijke ontwikkelingen

Tijdens de eenentwintigste klimaatconferentie van de Verenigde Naties in Parijs, eind 2015, bereikten de bijna 200 deelnemende landen overeenstemming over een bindend klimaatakkoord. Daarmee moet de uitstoot van broeikasgassen, zoals CO₂, worden teruggedrongen en de opwarming van de aarde worden beperkt tot maximaal 2 graden, met 1,5 graad als streefwaarde. De uitkomst van de klimaatconferentie werd met veel vreugde ontvangen. Begin oktober 2016 heeft het Europees Parlement het klimaatverdrag geratificeerd. Het verdrag is 4 november 2016 in werking getreden.

In januari 2016 verscheen vanuit de landelijke Protestantse Kerk de nota Kerk2025: 'Waar een Woord is, is een weg'. In hoofdstuk 4 van deel 1 van deze nota handelt over de agenda

van de landelijke kerk valt onder meer te lezen dat *“bij de christelijke gemeenschap horen en samenkomen helpen je om oog te krijgen voor het goede leven. Dat geeft je een nieuwe kijk op jezelf, op je medemens en op deze wereld”* en verder: *“Omdat Jezus ook Heer van de wereld is, zegt dit eveneens iets over de kijk op de wereld. Als het gaat om onze globaliserende wereld, springen er drie thema’s uit die de komende tijd van belang zijn:* -
- *De migratiestroom: zonder goedkope oneliners zal de kerk opkomen voor een samenleving waarin gedeeld wordt, en zal ze zich keren tegen verharding ten opzichte van de vreemdeling.*
- *Geweld: wapens zwerven over de wereld, lokale conflicten zijn bijna altijd internationaal en terrorisme is dagelijks nieuws. Wat betekent in dit kader veiligheid?*
- ***Klimaat: misschien wel de grootste uitdaging waar de mensheid nu voor staat. Gegeven de verdergaande opwarming van de aarde zal de zorg om de schepping hoog in het vaandel geschreven moeten worden”.***

Het aantal kerken dat deel uit maakt van het netwerk van GroeneKerken bedraagt inmiddels 300 kerken. Ook 13 moskeeën maken deel uit van het netwerk.

In de visie van de GroeneKerkenactie staat dat *kerken en geloofsgemeenschappen alles in huis hebben om mensen te motiveren zich verantwoordelijker te gedragen en dit als geloofsgemeenschappen ook in de praktijk te brengen. Het doel is om als kerken een zichtbare, positieve rol te spelen bij de noodzakelijke maatschappelijke transitie om de slechte gevolgen van onze huidige levensstijl (klimaatproblematiek, uitputting van grondstoffen, aantasting van de waardigheid van mens en dier, afnemende biodiversiteit) te niet te doen. De veranderingen die de transitie met zich mee brengen, zullen voor ieder groot zijn. Kerken, gevoed door hun waarden en geloof, kunnen hierbij een positieve, begeleidende rol spelen voor grote groepen mensen.*

Wij vragen ons af of de tijd niet rijp is voor een initiatief vanuit Kerk aan de Linge om de andere wijken van de Protestantse Gemeente Leerdam te betrekken bij het onderwerp duurzaamheid. Het zou toch mogelijk moeten zijn hierin samen op te trekken!

6. Onze conclusies

Duurzaamheid staat hoog op de maatschappelijke agenda. Steeds meer mensen maken zich zorgen om klimaatverandering. Het thema is bijna dagelijks in het nieuws, om ons heen zien we overal de gevolgen. De Amazone die brandt, bosbranden in Australië, overstromingen in Indonesië. En tegelijk komen steeds meer mensen in actie, klimaatmarsen trekken duizenden mensen, vooral jonge mensen.

Indachtig aan wat de landelijke kerk misschien wel als grootste uitdaging heeft genoemd is het daarom belangrijk dat het onderwerp duurzaamheid op de agenda van Kerk aan de Linge blijft staan en wordt verankerd in de reguliere werk en leven van onze wijkgemeente. In onze visie benoemen wij dat als ons toekomstbeeld. Ruim 6 jaar geleden hebben wij als groep de voortrekkersrol op ons genomen om als kerkelijke gemeente duurzaam, eerlijk en rechtvaardig te leven en te werken zodat de aarde en onze medemens dichtbij en veraf niet in de verdrukking komen. Alle vanuit de GroeneKerkenactie gepresenteerde stappen (Schepping en Natuur, Geloof en Inspiratie, Energie en Klimaat, Beleid en Aanpak, Bewust Inkopen doen en Omgaan met Geld) hebben wij als jaarthema’s gebruikt voor de vele acties, die wij wisten te bedenken en te organiseren.

De looptijd van ons beleidsplan verstrijkt dit jaar. Het vormt de aanleiding om ons te bezinnen op onze positie. Alles wat wij in de paragrafen 3 en 4 hebben beschreven laat zien dat duurzaamheid in veel opzichten onderdeel is geworden van het reguliere kerkenwerk. Een constatering die met enige vreugde kan worden gedaan. Dat brengt ons tot de conclusie dat een voortrekkersfunctie voor dit stukje van het kerkenwerk niet meer echt nodig is. Wij hebben daarom besloten om onze werkgroep met ingang van 1 september a.s. op te heffen. De zojuist genoemde 6 stappen vormen voor de kerken nog steeds het kader vanuit de GroeneKerkenactie. Dat kader kan in welke organisatievorm dan ook van dienst zijn en

gebruikt worden. Op de website van de actie staat ook een Toolkit waaruit kan worden geput bij de uitwerking van de verschillende thema's. Een gereedschapskist met een waslijst aan mogelijkheden om concreet mee aan de slag te gaan.

Wij hopen er op dat de wijkraad van diakenen, de wijkraad van kerkrentmeesters, de ZWO-commissie, de jongeren van Rock Solid en Solid Friends en de kindernevendienst hun inzet op het gebied van duurzaamheid zullen voortzetten. Dat geldt ook rond het thema Geloof en voor de commissie vorming en toerusting, de gemeentegroeigroepen, de werkgroep eredienst en de bloemencommissie. Ook rond het thema Geloof en Inspiratie reikt de Toolkit veel werkbare tips en ideeën aan.

In de volgende en voorlaatste paragraaf geven wij onze aanbevelingen, die de kerk zou kunnen gebruiken om duurzaamheid in de toekomst verder in te bedden en te verankeren in het reguliere kerkenwerk van Kerk aan de Linge.

7. Onze aanbevelingen voor de toekomst

Mede op basis van het beleidsplan 2018-2022 "Samen zijn wij Kerk aan de Linge" zien deze aanbevelingen er als volgt uit:

- a. Alle groepen en commissies binnen de kerk betrekken al dan niet gezamenlijk één keer per jaar het thema duurzaamheid als invalshoek bij de uitvoering van hun agenda, werkplan of programma.
Toelichting: gebleken is dat 40dagentijd vaak een goed moment is binnen de kerk met meerdere groepen gezamenlijk een actie te houden, die verbonden is met het onderwerp duurzaamheid (zie paragraaf 4).
- b. De gemeentegroeigroepen, de werkgroep eredienst en bloemencommissie ondersteunen zo mogelijk de activiteiten van andere groepen. De jaarlijkse themaviering op de Micha-zondag wordt gecontinueerd.
Toelichting: deze groepen (de werkgroep eredienst uitgezonderd) zagen in het verleden kans om acties op het gebied van duurzaamheid te ondersteunen.
- c. De commissie vorming en toerusting neemt elk jaar in haar voor de hele gemeente bestemde jaarprogramma tenminste één onderwerp op dat past in het thema Geloof en Inspiratie. Bijeenkomsten met sprekers over dit thema zijn in beginsel openbaar.
Toelichting: De afgelopen tijd werd er al naar gestreefd om de verdieping van het thema duurzaamheid in te bedden/te verbinden met het vormings- en toerustingsprogramma.
- d. De wijkraad van diakenen en de ZWO-commissie gaan door met het organiseren van projecten, waarbij duurzaamheid een rol speelt. Zij oriënteren zich op de mogelijkheden om hierbij in de toekomst samen op te trekken met de wijkraden van diakenen van de wijken Centrum-Oost en West;
Toelichting: De Toolkit van de Groenekerkenactie bevat voor de verschillende raden wellicht mogelijkheden om ook gezamenlijk nieuwe stappen te zetten.
- e. De wijkraad van kerkrentmeesters gaat aan de hand van de Toolkit van de GroeneKerkenactie na of, en zo ja welke andere opties er voor Kerk aan de Linge nog liggen op het gebied van duurzaam kerkbeheer. Zij promoten het thema duurzaamheid in het overleg van het centrale college van kerkrentmeesters;
Toelichting: zie hiervoor onder d.
- f. De kerkenraad overweegt om binnen de kerk een ambassadeur voor duurzaamheid aan te stellen en houdt op die manier de vinger aan de pols. Na afloop van elk seizoen vindt er een evaluatie plaats.
Toelichting: Om de beoogde verankering goed van de grond te krijgen is het van belang, dat er iemand is, die als boodschapper, boegbeeld en pleitbezorger het onderwerp duurzaamheid uitdraagt en daarover rapporteert aan de kerkenraad voor de jaarlijkse evaluatie.

- g. de kerkenraad gaat na of de tijd rijp is voor een initiatief om ook de wijkgemeenten Centrum-Oost en West bij het thema duurzaamheid te betrekken.
Toelichting: zie paragraaf 5.

8. De verdere procedure

Bij de behandeling van deze notitie is de volgende procedure denkbaar:

- a. Bespreking in de wijkraad van diakenen op 21 april a.s.
- b. Bespreking in de kerkenraad (voor de vakantie) waarbij de kerkenraad een voorlopig oordeel uitspreekt over de notie en de aanbevelingen.
- c. Informatie over het oordeel van de kerkenraad in Kerk aan de Linge van augustus.
- d. Overleg met de bij het onderwerp betrokken groepen en commissies in september.
- e. Definitieve besluitvorming kerkenraad oktober/november.

Leerdam, 26 maart 2016.

Namens de werkgroep,

Albert Santing, secretaris.